

Ocena finančnih posledic “vojne proti terorizmu” in njen vpliv na mednarodno gospodarsko okolje

Izr. prof. dr. Jaka Vadnjal
GEA College – Fakulteta za
podjetništvo

Potek predstavitve

- Proučevanje terorizma
- Ekonomika terorizma
- Stroški
- Ekonomsko ravnotežje
- Priložnosti
- Znanstveno raziskovanje
- Nekaterе ugotovitve/ocene/rezultati
- Zaključki

Prelomnica 11.9.2001

- Napad je postal simbol ranljivosti zahodnega sveta.
- Sprožil vrsto razmišljanj in razvoj novih dimenzij stroke in znanosti.
- Tudi prve resnejše analize ekonomskih in finančnih posledic

Proučevanje terorizma

- Z vidika znanosti najprej konceptualni problem opredelitve: ZN, ZDA v zakonodaji, Slovenija nima uradne opredelitve, EU ima nek “spisek”
- Zgodovina: francoska revolucija, pred 2. svetovno vojno – strankarsko in nacionalno
- Po 2. SV: IRA, ETA, PLO
- V tem tisočletju: razmah mednarodnega terorizma pogosto v verski preobleki

Neposredni stroški

- Človeška življenja
- Izguba premoženja: stavbe, oprema, vozila, infrastruktura
- Stroški zdravljenja, zdravstvene posledice (telesne in psihične)
- Odstranjevanje ruševin, čiščenje
- Druge storitve: začasne namestitve, varovanje

Posredni stroški

- Izguba dohodka posameznikov in podjetij, kratkoročno i dolgoročno
- Zmanjšana potrošnja
- Fiskalni vplivi
- Zmanjšana produktivnost
- Nezaposlenost

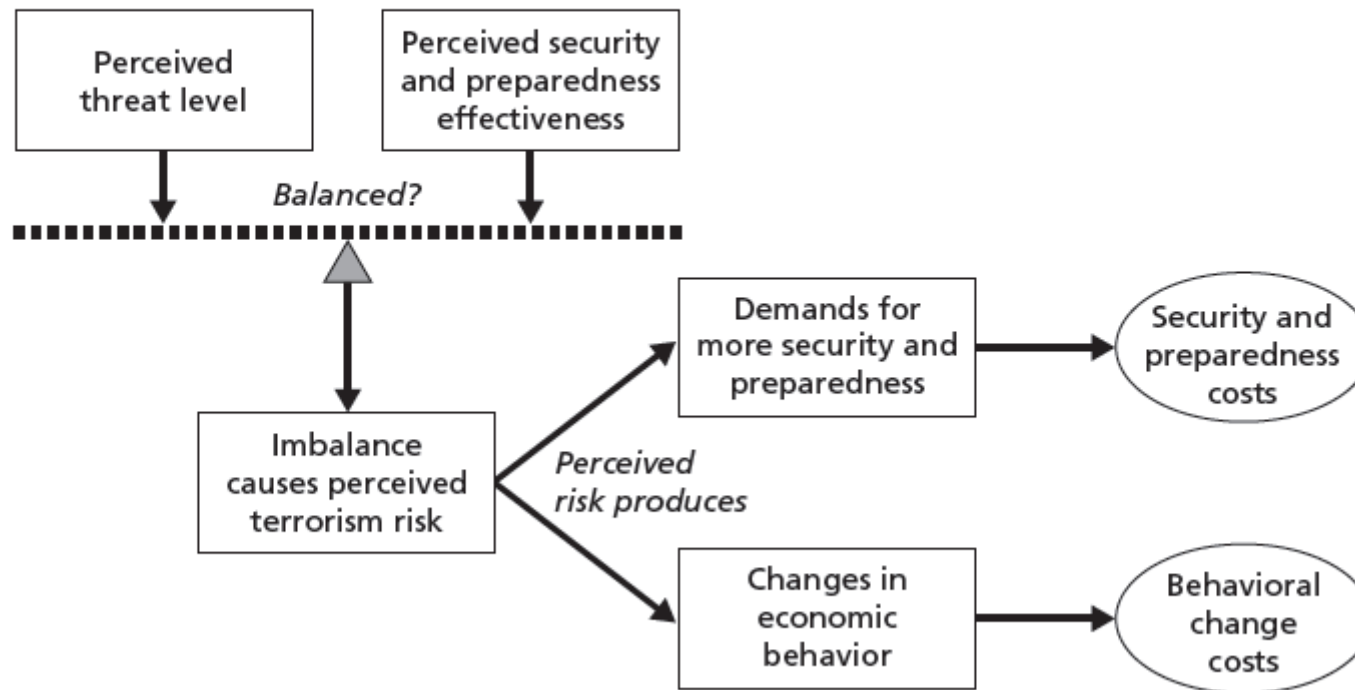

Vsebina stroškov

- Stroški napadov (neposredni in posredni)
- Stroški vzpostavitve varovanja in pripravljenosti (varnostni sistemi, oprema, usposabljanje ljudi itd.)
- Stroški zaradi spremenjenega obnašanja (negotovost, strah):
 - Zmanjšano povpraševanje
 - Spremenjeno povpraševanje
 - Spremenjeno investicijsko obnašanje

Figure 4.2
Drivers of Security and Preparedness and Behavioral Change Costs

RAND TR476-4.2

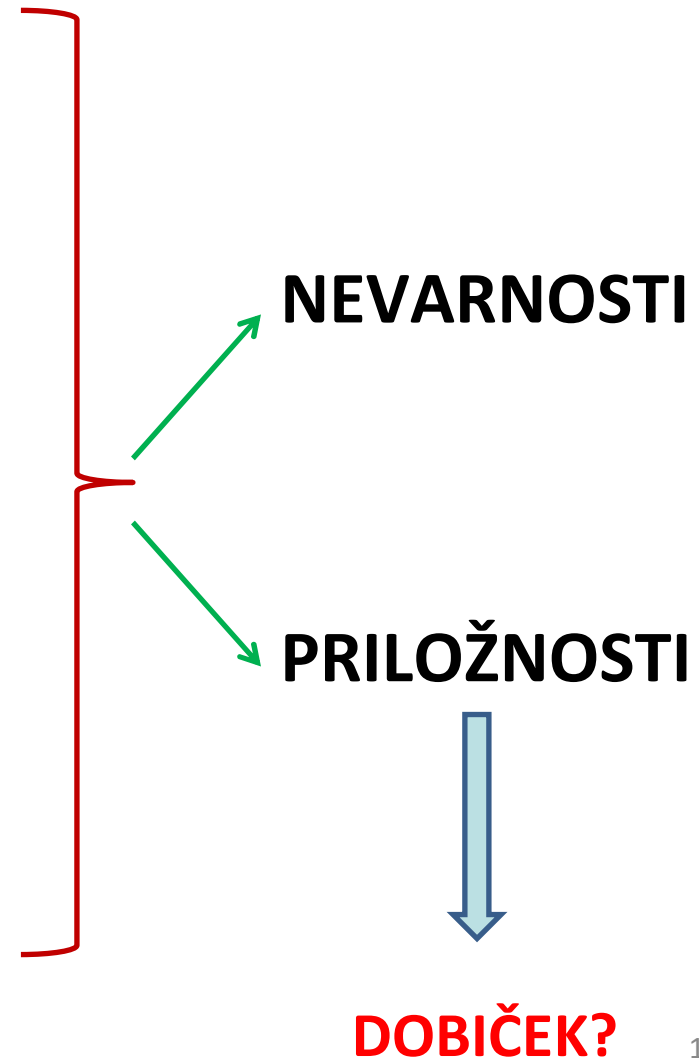
1 Človek = 2,86 mio \$, Ugodno?

	Strošek mrd. \$
Človeška življenja	8,7
Lastnina	21,8
Objekti	11,2
Infrastruktura	4,3
Oprema	5,2
Čiščenje	1,1

- Vir: 9/11 One Year Later, 2002
- Uradno 3043 smrtnih žrtev
- Pri tovrstnih stroškovnih ocenah je vedno vprašljiva metodologija!

Posredni stroški

- Zdravstvo
- Brezposelnost
- Varnost
- Poslovne posledice za podjetja
- Storitveni sektor
- Finančni sektor
- Zavarovalnice
- Nepremičnine
- Javna infrastruktura (energija)
- Letalska industrija
- Turizem

Vojna proti terorizmu

- Identificiranje, lociranje in uničenje teroristov, terorističnih skupin in organizacij
- Okrepitev mednarodnega boja proti terorizmu s konsenzom vseh držav
- Obramba (ameriških) interesov doma in po svetu in

Narodno gospodarska bilanca:

Vse, kar nekdo potroši, drugi
zasluži!

IZDATKI:

- Potrošnja
- Država
- Investicije
- Neto izvoz

- Skupaj BDP

DOHODKI:

- Bruto plače
- Obresti
- Dobički
- Rente...

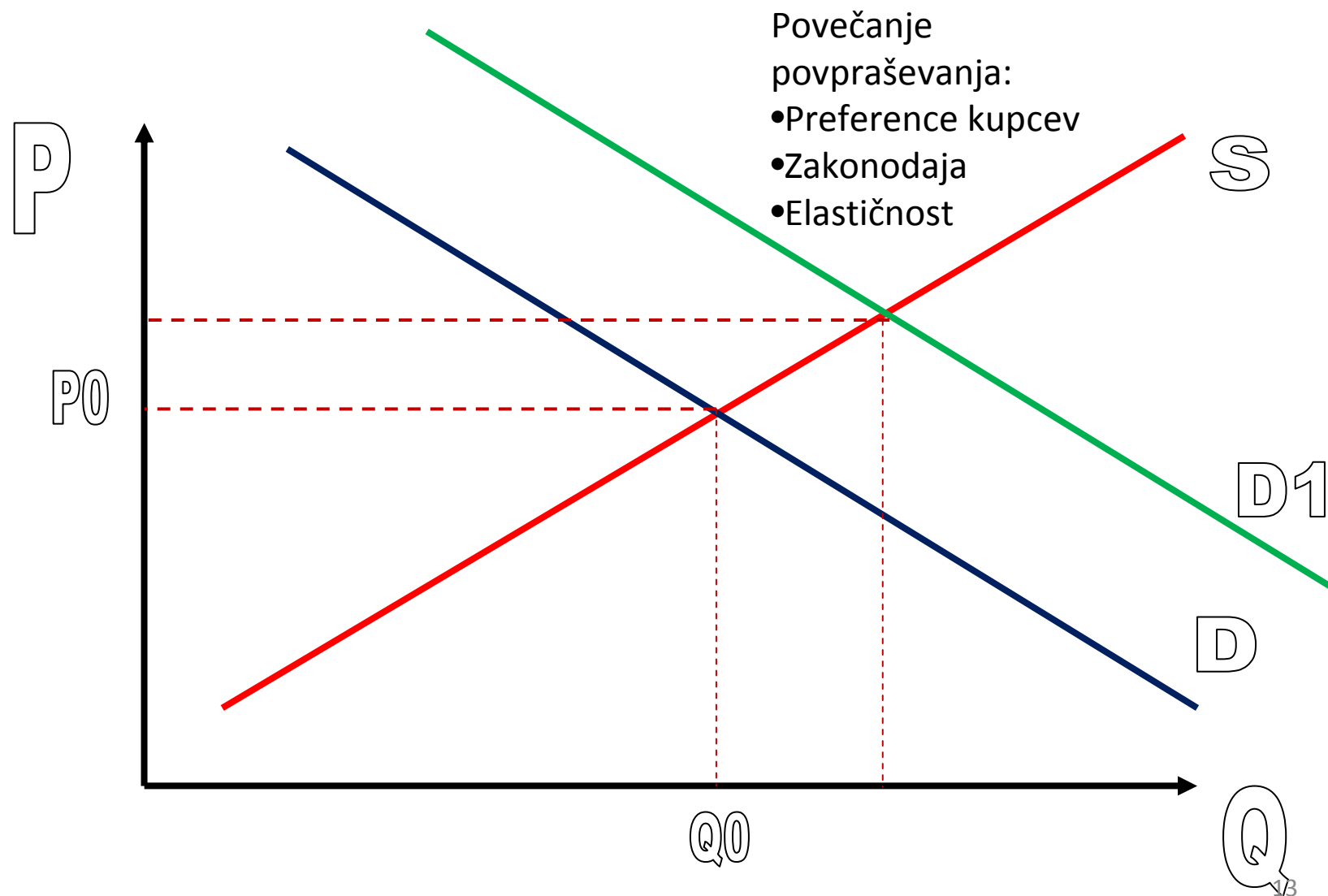
- Skupaj BDP

Ocena čez palec: približno 50% za plače, ostalo za kapitalske prihodke!

Sklep: Obstajajo interesne skupine, ki jim vojna proti terorizmu izredno ustreza.

Pesek v oči: Nesmiselno je govoriti samo o stroških vojne, ker gre v bistvu za prerazporejanje premoženja.

Ekonomsko ravnotežje

Pomembne študije

- A survey of the economic costs of conflict (Bozzoli, Bruck & Sottas, 2009): “ne samo stroški, ampak tudi dobički!”
- Bear Any Burden? (Velentino, Huth & Croco, 2010): “Stroške vojne zmanjšuje predvsem demokracija!”
- Measuring the True Costs of War: Consensus and Controversy (Muggah, 2010): “nesmiselno je izmeriti samo stroške, če so tudi prihodki”
- Terrorism and the World Economy (Abadie & Gardaezebal, 2007): “tereoristična dejanjs lahko povzročijo neproporcionalno velike realikocaije kapitala”

Nekaj primerov stroškov

Table I. Estimated War Funding by Operation: FY2001-FY2012 War Request
(CRS estimates in billions of dollars of budget authority)

OPERATION AND SOURCE OF FUNDS	FY01 & FY02	FY03	FY04	FY05	FY06	FY07	FY08	FY09	FY10	FY2011 CRA P.L. 112-6 ^a	FY2012 Request	Cumulative Enacted, FY01-FY11 as of 3-18-11	Cum. Total w/ FY2011 CRA & FY2012 Request
Iraq	0.0	53.0	75.9	85.5	101.6	131.2	142.1	95.5	71.3	49.3	17.7	805.5	823.2
Afghanistan	20.8	14.7	14.5	20.0	19.0	39.2	43.5	59.5	93.8	118.6	113.7	443.0	557.1
Enhanced Security	13.0	8.0	3.7	2.1	0.8	0.5	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1	28.6	28.7
Unallocated	0	5.5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5.5	5.5
Total	33.8	81.2	94.1	107.6	121.4	170.9	185.7	155.1	165.3	168.1	131.7	1,283.3	1,414.8
Annual Change	NA	140%	16%	13%	13%	41%	9%	-16%	7%	2%	-22%	NA	NA
Change Since FY03	NA	NA	16%	33%	50%	111%	129%	91%	104%	107%	62%	NA	NA

- BDP Slovenije 2010: 35.416 mio EUR
- BDP ZDA 2010: 14.700 mlrd \$

Nekaj primerov stroškov 2

2001-2009 U.S. War on Terror Cost				
Budget Category	2001-2007	2008	2009	Total
DOD/DOE Base Defense Budget ⁽³⁾	\$ 2,770.0	\$ 506.0	(1) \$ 536.0	\$ 3,812.0
DOD/DOE Base defense Budget w/o Counter terror Outlay	\$ (2,349.2)	\$ (363.0)	\$ (370.2)	\$ (3,082.4)
Counterterrorist DOD Base Outlay	\$ 420.8	\$ 143.0	\$ 165.8	\$ 729.6
Counterterror Intelligence (Estimated)	\$ 76.0	\$ 14.5	\$ 15.0	\$ 105.5
GWOT: war in Iraq/Afghanistan Supplement	\$ 567.0	\$ 189.0	(2) \$ 175.0	\$ 931.0
President's Other Agencies Misc HLD (Estimated)	\$ 13.8	\$ 2.8	\$ 3.3	\$ 19.9
Multi Agency Homeland Security ⁽⁴⁾	\$ 187.4	\$ 42.2	\$ 48.5	\$ 278.1
State Department (Estimated) ⁽⁵⁾	\$ 150.0	\$ 30.0	\$ 32.0	\$ 212.0
Veteran Administration (Estimated)	\$ 29.6	\$ 9.0	\$ 10.0	\$ 48.6
Total US War on Terror	\$ 1,444.6	\$ 430.5	\$ 449.6	\$ 2,324.7

© 2008, Homeland Security Research Corp.

Time, 3.9.3011

U.S. attack on Baghdad, 2003 / Getty

Last week, the Pentagon told you the costs of the war on terror had eclipsed \$1 trillion. Wednesday morning, a panel of academics experienced in war accounting says that's only a down payment -- and that its real, total cost is around \$5 trillion.

Five trillion dollars: that's \$16,000 per American; \$64,000 for a family of four.

Sklep

- Ko govorimo o ekonomskih posledic vojne proti terorizmu, je preozko govoriti samo o stroških.
- Metodološka nedorečenost, vendar vseeno dejstvo: stroški so ogromni.
- Nastali stroški prinašajo nekemu prihodke in dobičke, torej teroristična dejanja odpirajo poslovne priložnosti.
- Teorija podjetništva kot del ekonomske kategorije pravi, da je podjetništvo *ustvarjanje in prepoznavanje poslovnih priložnosti*.
- Relevantnost za Slovenijo omejena, saj domnevno nismo v središču terorističnega fokusa.

Seveda si ljudje si ne želijo vojn, ne v Rusiji, ne v Angliji, ne v Nemčiji ali v Ameriki. To je jasno. Vendar so politiki tisti, ki odločajo, in noben problem ni prepričati ljudi v nujnost vojne, pa naj bo demokracija, fašistična diktatura, parlamentarna ureditev ali komunistična diktatura. Če je pravica do glasovanja, ali če je ni, ljudi se da vedno prepričati. Vse, kar je treba storiti, je prepričati jih, da so napadeni, ter obsoditi pacifiste pomanjkanja patriotizma in izpostavljanja države nevarnosti. Deluje vedno, v vsaki državi.

•Herman Goering, nekaj dni pred usmrtitvijo na Nurnberškem procesu, zabeleženo v knjigi: Gistave Gilbert: Nuremberg Diary

•Je najboljša rešitev res demokracija?

Hvala za pozornost

Jaka.vadnjal@gea-college.si